

Samledokument for alle forslag.

Side 2 – 9: Gjeldende vedtekter

Side 10 – 13: Endringsforslag til Vedtekter

Side 14 – 17: Innstilling til Handlingsprogram for 2022-2023

Side 18 – 47: Innstilling til Politisk program for 2022-2023

Disse forslagene er sendt inn på vegne av
Ungdomsutvalget til Industri Energi.

Vedtekter for Industri Energi Ung

§1 Formålsparagraf

- 1.1 Industri Energi Ung er ungdomsorganisasjonen til Industri Energi.
1.2 Industri Energi Ung har som formål å organisere elever, studenter og arbeidstakere tom. fylte 35 år innenfor Industri Energis organisasjonsområde.

§2 Vedtekter

Status

- 2.1 Industri Energi Ungs vedtekter kan ikke direkte stride mot Industri Energis vedtekter.
2.2 Alle medlemmer av og organisasjonsledd i Industri Energi Ung plikter å følge våre vedtekter.

Vedtektsendringer

- 2.3 Industri Energi Ungs vedtekter kan endres av Ungdomskonferansen med 2/3 flertall.
2.4 Vedtektsendringer gjøres gyldig fra det øyeblikket Ungdomskonferansen blir hevet. Med mindre noe annet er besluttet av Ungdomskonferansen.

Tolkning av vedtektene

- 2.5 Oppstår det ulike tolkninger av hvordan vedtektene skal forstås, gjelder ungdomsutvalgets forståelse inntil Ungdomskonferansen gir sin tolkning.

§3 Organisasjonsprinsipper

Seksuell trakassering og krenkende atferd

- 3.1 Det er forbud mot seksuell trakassering og mobbing på alle arrangementer i regi av Industri Energi Ung. Ved uønskede hendelser skal AU i Industri Energi varsles og håndtere saken.
3.2 Seksuell trakassering, overgrep og annen atferd som er i strid med norsk lov gir grunnlag for suspensjon eller utelukkning i tråd med Industri Energis vedtekter §29.

Personvalg

- 3.3 Dersom en tillitsvalgt (nestleder, medlem, vara) i ungdomsutvalget fratrer sitt verv kan utvalget suppleres. Valgkomiteen innstiller en ny kandidat, mens ungdomsutvalget som det høyeste organet mellom Ungdomskonferansene foretar selve suppleringsvalget.

3.4 Dersom leder fratrer sitt verv, trer en av nestlederne inn i rollen som leder. Hvilken nestleder det blir bestemmes av utvalget. Hvis ingen av nestlederne har mulighet til å påta seg ledervervet innstiller valgkomiteen på en ny kandidat, mens ungdomsutvalget som det høyeste organet mellom ungdomskonferansene foretar selve suppleringsvalget. Ny leder velges på ungdomskonferansen inneværende periode.

3.5 Det skal tilstrebtes lik kjønnsfordeling i alle valgte organer i Industri Energi Ung.

3.6 Øvre aldersgrense for å bli valgt til ungdomsutvalget er til og med det året en fyller 33. Øvre aldersgrense for å bli valgt til kontrollkomite og valgkomite er til og med året en fyller 34.

3.7 Ved valg med to eller flere kandidater, skal det gjennomføres skriftlig valg dersom en stemmeberettiget krever dette.

Vedtaks og beslutningsdyktighet

3.8 I Industri Energi Ung fattes vedtak med vanlig flertall. Unntaket er endring av vedtekter.

3.9 Ved stemmelikhet skal det gjennomføres en ny votering, dersom det fortsatt er stemmelikhet har leder av det aktuelle organet dobbeltstemme.

3.10 Et valgt organ i Industri Energi Ung er beslutningsdyktig når møtet er lovlig innkalt og minst halvparten av de som har stemmerett er til stede.

§4 Styrende organer

4.1 Ungdomskonferansen

4.2 Ungdomsutvalget (DSU)

4.3 Arbeidsutvalget (AU)

§5 Ungdomskonferansen

Ungdomskonferansens stilling og sammensetning

5.1 Ungdomskonferansen er det høyeste organet i Industri Energi Ung.

Organisatoriske og politiske vedtak gjort av ungdomskonferansen representerer Industri Energi Ungs offisielle syn i de aktuelle sakene.

5.2 Ungdomskonferansen består av medlemmer av Industri Energi Ung. Alle deltakende medlemmer stiller med tale-, forslags- og stemmerett.

Ungdomskonferansens frister, hyppighet og beslutningsdyktighet.

5.3 Ungdomskonferansen avholdes en gang per år på tid og sted fattet av ungdomsutvalget. Dato for konferansen skal fattes minst 6 måneder før den avholdes.

5.4 Ungdomsutvalget skal kalle inn til ungdomskonferansen.

5.5 All nødvendig informasjon om valg av ungdomsutvalg, valgkomite og kontrollkomite skal legges frem for alle medlemmer minst 2 måneder før ungdomskonferansen.

5.6 Alle nødvendige saksdokumenter og valgkomiteens innstilling skal være tilgjengelig for alle medlemmer minst to uker før konferansen avholdes.

5.7 Ungdomskonferansen er beslutningsdyktig når den er lovlig innkalt.

5.8 Vedtak på ungdomskonferansen er gyldige fra det øyeblikk vedtakene vedtas på ungdomskonferansen, med mindre annet bestemmes av ungdomskonferansen.

Ungdomskonferansens oppgaver

5.9 Ungdomskonferansen skal minimum behandle:

- Årsberetning for ungdomsutvalget
- Handlingsplan
- Vedtekter
- Politiske program
- Valg av ungdomsutvalg, valgkomité og kontrollkomité

§6 Ungdomsutvalget

Ungdomsutvalgets stilling

6.1 Industri Energis ungdomsutvalg er det øverste organet mellom Ungdomskonferansene.

6.2 Industri Energis ungdomsutvalg består av 11 medlemmer pluss 3 vara. Leder og 2 nestledere er frikjøpt på heltid.

6.3 Utvalgets sammensetning:

- (a) Leder som velges for 2 år på første felles Ungdomskonferanse. (b) 2 Nestledere som velges for 1 år på første felles Ungdomskonferanse, deretter for 2 år av gangen.
- (c) 2 AU-medlemmer velges for 2 år.
- (d) 6 medlemmer, der 4 av medlemmene velges for 1 år på første felles Ungdomskonferanse, deretter for 2 år av gangen.
- (e) 3 varamedlemmer i bestemt rekkefølge. Velges for 1 år.

6.4 Alle unntatt varamedlemmer møter med fulle rettigheter på møtene i utvalget.

Varamedlemmer deltar på alle møter, med tale- og forslagsrett.

6.5 Det velges en nestleder med ansvar for studentarbeid og en med ansvar for ungdomsarbeid.

6.6 Leder, nestledere og medlemmer velges for 2 år av gangen. Varaer for 1 år av gangen.

6.7 Frikjøpte verv kan ikke bli valgt for mer enn 2 sammenhengende perioder. En sammenhengende periode er definert som 2 år. Ved overgang til nytt frikjøpt verv gis 2 nye perioder.

Ungdomsutvalgets oppgaver

6.8 Utvalget fatter vedtak i alle spørsmål som ikke er avgjort av Ungdomskonferansen, og følger opp handlingsplanen vedtatt av Ungdomskonferansen.

6.9 Utvalget skal på et av de 3 første møtene sette ned konferansekomiteer til studentkonferansen og Ungdomskonferansen bestående av 3 eller flere medlemmer. Komiteene har i oppgave å planlegge og gjennomføre konferansene i samråd med utvalget.

6.10 Ungdomsutvalget plikter å lette kontrollkomiteens arbeid ved at komiteen holdes løpende oppdatert gjennom referater fra utvalget.

6.11 Ungdomsutvalget kan foreta frikjøp av utvalgsmedlemmer eller andre for en kortere periode i samråd med Industri Energi (forbundets AU) når det er hensiktsmessig.

Ungdomsutvalgets møter

6.12 Industri Energis ungdomsutvalg møter minst 5 ganger i året.

6.13 Ved møter i Industri Energis ungdomsutvalg har medlemmene møteplikt. Uteblir et medlem fra 2 møter uten å melde gyldig forfall, skal vedkommende utelukkes fra ungdomsutvalget. 1.vara rykker da opp til fast plass og supplerer etter §3.3.

6.14 Ungdomsutvalget er vedtaksdyktig når over halvparten av de stemmeberettigede i utvalget er til stede.

§7 Arbeidsutvalget (AU)

7.1 Arbeidsutvalget består av leder, 2 nestledere og 2 AU-medlemmer

7.2 Arbeidsutvalget skal gi innstilling i saker som behandles av Industri Energis ungdomsutvalg, samt ta avgjørelse i saker som Industri Energis ungdomsutvalg har gitt fullmakt til.

§8 Valgkomite

8.1 Valgkomiteen består av 3 personer + 1 vara.

8.2 Valgkomiteens innstilling skal legges frem to uker før valget finner sted.

8.3 I valgkomiteens innstilling skal det legges vekt på bransje/studiested, geografisk tilhørighet, alder, kjønn og erfaring. Det skal tilstrebes at minst en nestleder, et AU-medlem, 2 medlemmer og en vara er student ved valgtidspunkt.

8.4 Valgkomiteen kommer med innstilling til ny valgkomite.

8.5 Valgkomiteen kommer med innstilling til ny kontrollkomite.

§ 9 Kontrollkomite

9.1 Kontrollkomiteen består av 3 personer + 1 vara.

9.2 Komiteen skal føre kontinuerlig tilsyn med Industri Energis ungdomsutvalg og at forvaltningen av ungdomsarbeidet er i tråd med politisk program, handlingsplan, vedtak og vedtekter.

9.3 Komiteen har rett til, når som helst, å utføre kontroll.

9.4 Kontrollkomiteen legger frem sin beretning på ungdomskonferansen.

9.5 Kontrollkomiteen har møter så ofte den selv finner det nødvendig, dog minst to ganger i året.

§ 10 Lokale ungdomsforum og studentavdelinger

Lokale ungdomsforum

10.1 Nye lokale ungdomsforum kan opprettes etter godkjenning fra ungdomsutvalget.

10.2 Lokale ungdomsforum sine vedtekter kan ikke motstride Industri Energi Ungs vedtekter. Dersom forumet ikke har vedtatte egne vedtekter omfattes de av Industri Energi Ungs standardvedtekter for lokale forum.

10.3 Hovedfokuset til lokale ungdomsforum er å gi yngre medlemmer lysten til å engasjere seg og ta på seg verv videre i sin fagforening.

10.4 Et lokalt ungdomsforum må ha minst 3 medlemmer for å ha status som et forum.

10.5 Det lokale ungdomsforumet velger selv sin organisasjonsform.

10.6 Forumet skal holde årsmøte hvert år innen utgangen av oktober, som minst skal behandle årsberetning, vedtekter, og velge styre. Alle medlemmene omfattet av det lokale forumets område har stemme- og forslagsrett på årsmøtet.

10.7 Innkalling med dagsorden skal være medlemmene i hende minst 1 uke før årsmøtet.

10.8 Ekstraordinært årsmøte kan holdes når styret mener det er nødvendig, eller når minst 1/3 av medlemmene krever det.

10.9 Et lokalt ungdomsforum kan ikke oppløses så lenge 3 medlemmer ønsker å fortsette driften.

10.10 Dersom et lokalt ungdomsutvalg oppløses, overtar det sentrale ungdomsutvalget eiendelene

Lokale studentavdelinger

10.11 Studentavdelinger er viktig for å opprettholde kontinuerlig drift på et studiested. De omfatter vanligvis et universitet eller høyskole. Studentavdelingens oppgave er å arbeide for oppslutning om Industri Energi på sitt studiested.

10.12 Studentavdelingers vedtekter kan ikke motstride Industri Energi Ungs vedtekter. Dersom avdelingen ikke har vedtatt egne vedtekter omfattes de av Industri Energi Ungs standardvedtekter for lokale studentavdelinger.

10.13 En studentavdeling må ha minst 3 medlemmer for å ha status som en studentavdeling.

10.14 Studentavdelingen velger selv sin organisasjonsform, men alle skal ha en økonomiansvarlig og en person som reviderer regnskapet, som ikke er styremedlem.

10.15 Lokalavdelingen skal holde årsmøte hvert år innen utgangen av oktober, som minst skal behandle årsberetning, vedtekter, regnskap, og velge styre. Alle medlemmene i studentavdelingen har stemme- og forslagsrett på årsmøtet.

10.16 Innkalling med dagsorden skal være medlemmene i hende minst 1 uke før årsmøtet.

10.17 Ekstraordinært årsmøte kan holdes når styret mener det er nødvendig, eller når minst 1/3 av medlemmene krever det.

10.18 En studentavdeling kan ikke oppløses så lenge 3 medlemmer ønsker å fortsette driften.

10.19 Dersom en studentavdeling oppløses, overtar det sentrale ungdomsutvalget eiendelene.

Endringsforslag til vedtekter fra Ungdomsutvalget:

Forslag V1:

Paragraf 2.5 endres fra:

“Oppstår det ulike tolkninger av hvordan vedtektene skal forstås, gjelder ungdomsutvalgets forståelse inntil Ungdomskonferansen gir sin tolkning.”

Til: “Oppstår det ulike tolkninger av hvordan vedtektene skal forstås, gjelder ungdomsutvalgets **tolkning, i samråd med kontrollkomiteen**, inntil Ungdomskonferansen gir sin tolkning.”

Forslag V2:

Paragraf 3:

Ny underoverskrift etter § 3-1: Utelukking av medlemmer

Forslag V3:

Paragraf 3.2 endres fra:

“Seksuell trakassering, overgrep og annen atferd som er i strid med norsk lov gir grunnlag for suspensjon eller utelukking i tråd med Industri Energis vedtekter §29.”

Til:” Adferd som er i strid med Industri Energi sine vedtekter §30, kan gi grunnlag for suspensjon eller utelukking, i tråd med paragrafen.”

Forslag V4:

Paragraf 3.3 endres fra:

“Dersom en tillitsvalgt (nestleder, medlem, vara) i ungdomsutvalget fratrer sitt verv kan utvalget suppleres. Valgkomiteen innstiller en ny kandidat, mens ungdomsutvalget som det høyeste organet mellom Ungdomskonferansene foretar selve suppleringsvalget.”

Til: “Dersom en tillitsvalgt (nestleder, medlem, vara) i ungdomsutvalget, valgkomiteen eller kontrollkomiteen fratrer sitt verv kan organet suppleres. Valgkomiteen innstiller en ny kandidat, mens ungdomsutvalget som det høyeste organet mellom Ungdomskonferansene foretar selve suppleringsvalget. Ved frafall av ordinært medlem, gjennomføres opprykk av vara i prioritert rekkefølge.”

Forslag V5:

Ny paragraf under “personvalg”:

“Medlemmer i ungdomsutvalget og kontrollkomiteen, og leder av valgkomiteen må være medlem av Industri Energi hele perioden. Medlemmer og varaer i valgkomiteen som har vært aktive i ungdomsarbeidet til Industri Energi, kan sitte ut perioden selv om de bytter medlemskap til et annet forbund i LO.”

Paragrafen går inn som 3.3 og etterfølgende paragrafer nummereres etter det.

Forslag V6:

Paragraf 5.3:

Endre fra “6 måneder” til “seks måneder”

Forslag V7:

Paragraf 5.5:

Endre fra “2 måneder” til “to måneder”

Forslag V8:

Paragraf 5.8:

Stryke: “Vedtak på ungdomskonferansen er gyldige fra det øyeblikk vedtakene vedtas på ungdomskonferansen, med mindre annet bestemmes av ungdomskonferansen”

Paragraf 5.9 endres da til 5.8

Forslag V8:

Paragraf 6.3 a-d:

endres fra:

- (a) Leder som velges for 2 år på første felles Ungdomskonferanse.
- (b) 2 Nestledere som velges for 1 år på første felles Ungdomskonferanse, deretter for 2 år av gangen.
- (c) 2 AU-medlemmer velges for 2 år.
- (d) 6 medlemmer, der 4 av medlemmene velges for 1 år på første felles Ungdomskonferanse, deretter for 2 år av gangen.

til:

- (a) Leder som velges for 2 år i oddetallsår
- (b) 2 Nestledere som velges for 2 år i partallsår
- (c) 2 AU-medlemmer velges for 2 år i oddetallsår.
- (d) 6 medlemmer, velges for 2 år hvorav, 4 velges i partallsår og 2 i oddetallsår.

Forslag V9:

Paragraf 6.6:

Stryk: “Leder, nestledere og medlemmer velges for 2 år av gangen. Varaer for 1 år av gangen.”

Nummerering av etterfølgende paragrafer endres tilsvarende.

Forslag V10:

Paragraf 6.13:

Endres fra:

“Ved møter i Industri Energis ungdomsutvalg har medlemmene møteplikt. Uteblir et medlem fra 2 møter uten å melde gyldig forfall, skal vedkommende utelukkes fra ungdomsutvalget. 1.vara rykker da opp til fast plass og supplering skjer etter §3.3.”

til: “Ved møter i Industri Energis ungdomsutvalg har medlemmene møteplikt. Uteblir et medlem **eller vara** fra 2 møter uten å melde gyldig forfall, skal kan vedkommende utelukkes fra ungdomsutvalget. Supplering skjer etter §3.3.

Forslag V11:

Paragraf 6.14:

Stryke: “Ungdomsutvalget er vedtaksdyktig når over halvparten av de stemmeberettigede i utvalget er til stede.”

Forslag V12:

Lokale studentavdelinger 10.11 - 10-19

Stryke alt under “lokale studentavdelinger”

Forslag V13:

Paragraf 10 endres til:

§10 Lokale ungdoms- og studentforum

10.1 Nye lokale ungdoms- eller studentforum kan opprettes etter godkjenning fra det sentrale ungdomsutvalget i Industri Energi.

10.2 Lokale ungdoms- eller studentforum sine vedtekter kan ikke motstride Industri Energi Ungs vedtekter. Dersom forumet ikke har vedtatte egne vedtekter omfattes de av Industri Energi Ungs standardvedtekter for lokale forum.

10.3 Hovedfokuset til lokale ungdoms- eller studentforum er å gi medlemmer lyst til å engasjere seg og ta på seg verv videre i sin fagforening.

10.4 Et lokalt ungdoms- eller studentforum må ha minst 3 medlemmer for å ha status som et forum..

10.5 Det lokale ungdoms- eller studentforumet velger selv sin organisasjonsform.

10.6 Forumet skal holde årsmøte hvert år innen utgangen av oktober, som minst skal behandle årsberetning, vedtekter, og velge styre. Alle medlemmene omfattet av det lokale forumets område eller studiested har stemme- og forslagsrett på årsmøtet.

10.7 Innkalling med dagsorden skal være medlemmene i hende minst 1 uke før årsmøtet.

10.8 Ekstraordinært årsmøte kan holdes når styret mener det er nødvendig, eller når minst 1/3 av medlemmene krever det.

10.9 Et lokalt forum kan ikke oppløses så lenge 3 medlemmer ønsker å fortsette driften.

10.10 Dersom et lokalt forum oppløses, overtar det sentrale ungdomsutvalget eiendelene

Handlingsplan for Industri Energi Ung 2022-23

Industri Energi Ung skal organisere, aktivisere og skolere unge arbeidstakere og studenter. I tillegg skal vi arbeide for politisk gjennomslag. Handlingsplanen beskriver hvordan det sentrale ungdomsutvalget skal arbeide for å oppnå dette.

Hovedmål:

I løpet perioden skal utvalget:

- Organisere unge medlemmer.
- Arrangere faglige og sosiale sammenkomster for medlemmer og potensielle medlemmer.
- Drive oppsøkende virksomhet der utvalget besøker lokale klubber/avdelinger med hensikt å treffe unge medlemmer.
- Øke bevisstheten til unge medlemmer om arbeidet som LO og forbundet har gjort for å gi oss et trygt og rettferdig arbeidsliv.
- Legge til rette for at unge skal kunne ta på seg tillitsverv, samt følge opp og skolere unge tillitsvalgte slik at de blir trygge i sin rolle som tillitsvalgt.
- Aktivt jobbe for å bekjempe all form for diskriminering.
- Arrangere en ungdomskonferanse som også er organisasjonens årsmøte.

Delmål 1: En god organisasjon

En god organisering er vesentlig for å øke oppslutningen til aktiviteter og for å rekruttere flere til å bli aktive i Industri Energi Ung.

For at Industri Energi Ung skal drive aktivt medlemsarbeid er det viktig med et velfungerende utvalg der alle føler samhold og tilhørighet.

I løpet av perioden skal utvalget:

- Arrangere skoleringer på styremøter om tema utvalget selv velger.
- Arrangere sosiale aktiviteter tilknyttet styremøtene.
- Søke om frikjøp av lokale tillitsvalgte og medlemmer av ungdomsutvalget i perioder det er nødvendig.
- Få Industri Energi representert i LO sine lokale ungdomsutvalg.
- Arbeide for at forbundet innfører vipps som en alternativ måte å melde seg inn på.
- Sette ned en gruppe som skal utarbeide retningslinjer for en Industripris som skal deles ut på Ungdomskonferansen.

Delmål 2: Profilering

Sosiale medier og nettsidene er en viktig informasjonskilde for medlemmer og potensielle medlemmer. Det er derfor viktig at vi har en helhetlig grafisk profil og at nettsidene er enkle å forstå.

I løpet av perioden skal utvalget:

- Samarbeide med grafisk avdeling for å utarbeide en grafisk profil til Industri Energi Ung.
- Samarbeide med forbundet for å bedre nettsiden.

- Være flinke til å oppdatere sosiale medier og nettsiden når det er aktiviteter eller relevant informasjon som bør deles.
- Arrangere konkurranser og andre aktiviteter på sosiale medier.
- Sørgе for at vi har oppdatert infomateriell.

Delmål 3: Skolere og engasjere industriungdom

Industri Energi Ung sitt mål med skolerings virksomheten er å bygge unge tillitsvalgte med forankring i arbeiderbevegelsene historiske og ideologiske røtter, til å ta lederskap i fremtidens fagbevegelse.

I løpet av perioden skal utvalget :

- Engasjere ungdommer i flere klubber og få ungdom til å ta på seg tillitsverv.
- Få flere klubber/foreninger til å lage plass til ungdomstillitsvalgt i styrene sine.
- Være en støttespiller ved oppretting av nye ungdomsutvalg og aktiviteter på lokalnivå.
- Organisere elever og lærlinger som kan ta plass i organisasjonen etter endt utdanning.
- Rekruttere deltakere til LOs lærling- og sommerpatrulje.
- Arrangere skolebesøk på alle relevante utdanningsløp.

Og arrangerer:

- Et introkurs for unge medlemmer, både med og uten verv.
- Et aktivitetskurs for skoleinformatører.
- Et kurs for å bygge opp unge, kvinnelige tillitsvalgte.
- En konferanse med arbeiderbevegelsens historie og ideologi som hovedtema, samt å diskutere dagsaktuelle fagligpolitiske temaer.
- En samling for unge medlemmer med tillitsverv, og for representantene våre i LOs ungdomsutvalg.

Delmål 4: Skolere og engasjere studenter

Organisering av studenter innenfor forbundets organisasjonsområde er et viktig bidrag til et organisert arbeidsliv.

I løpet av perioden skal utvalget:

- Øke bevisstheten til studentene om viktigheten av høy organisering i arbeidslivet.
- Ha god kontakt med LO-studentene i de ulike regionene, samt andre forbund med studentarbeid for å styrke samarbeidet og bidra til felles aktiviteter på campus.
- Organisere studenter innenfor forbundets bransjer.
- Hjelp LO-studentene med å opprette fagforum innenfor de utdanningsretninger vi organiserer.
- Kontakte linjeforeninger angående samarbeid om møter, aktiviteter, foredrag etc.

Og arrangere:

- Minst 4 stands i måneden ved ulike studiesteder, enten i samarbeid med LO eller selvstendig.
- Minst en aktivitet i måneden rettet mot studentmedlemmer og potensielle medlemmer.
- En studentkonferanse.

Delmål 5: Arbeide for politisk gjennomslag

- Industri Energi Ung skal jobbe aktivt for å fremme våre politiske saker slik at hverdagen til elever, lærlinger, studenter og unge arbeidstakere i industrien skal være best mulig.
- Inngå samarbeidsavtaler med aktuelle organisasjoner som fremmer vår politikk

I løpet av perioden skal utvalget:

- Pleie eksisterende og utvikle nye samarbeid med fag-, student-, solidaritets og miljøbevegelsen.
- Følge opp høringer som kan være viktige for ungdomsarbeidet.
- Delta i den offentlige debatten og få oppmerksomhet for vårt politiske program blant annet gjennom å skrive leserinnlegg, spille inn saker til media og øke aktiviteten i sosiale medier.
- Gjennomføre industritur med ungdomspolitikere.
- Jobbe internt i alle ledd i forbundet for å få gjennomslag for vår politikk.
- Jobbe eksternt opp mot ulike ungdomspartier for å få gjennomslag for vår politikk.

I løpet av perioden skal det også være fokus på å:

- Rekruttere deltakere til Latin-Amerikagruppene sine solidaritetsbrigader.
- Være synlig på viktige merkedager slik som 1.mai, 8.mars og pride.

Politisk program Industri Energi Ung 2022 - 2023

**INDUSTRI
ENERGI**
UNG

Innhold	
Kap 1 - Arbeidstakeres rettigheter	22
1.1 Trygge faste jobber	22
1.2 Rekruttering	23
1.3 Bygg tillitsvalgte for fremtiden	23
1.4 Den norske modellen	23
1.5 Ungdommens plass i politikken	24
1.6 Akademikeren i omstilling	24
1.7 Likestilling og inkludering	24
1.7.1 Fordommer og diskriminering	24
1.7.2 Kamp mot høyreekstremisme	25
1.7.3 Kvinner i industrien	26
1.7.4 Likestilling i akademia	27
1.8 Psykisk helse	27
1.9 HMS	27
1.10 Pensjon og uføretrygd	28
1.10.1 Folketrygden	28
1.12.2 Tjenestepensjon	29
1.10.3 Avtalefestet pensjon (AFP)	29
1.10.4 Uføretrygd	30
Kap.2 - Yrkesfag og videreutdanning	30
2.1 Veien til fagbrev	30
2.2 Lærlinger	31
2.3 Etterutdanning	32

Kap.3 - Studenters rettigheter og velferdsordninger	33
3.1 Veien til akademia	33
3.2 Utdanningskvalitet	34
3.2.1 Pensum	34
3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer	34
3.2.3 Praksis i akademisk utdanning	34
3.2.4 En forutsigbar studiehverdag	35
3.3 Studentmedvirkning og studentvelferd	36
3.3.1 Studentdemokrati	36
3.3.2 Bedre studiefinansiering	36
3.3.3 Studentboliger	37
3.4 Studenter i arbeidslivet	38
3.5 Studentarbeid	38
Kap.4 - En industripolitikk for fremtiden	39
4.1 Landindustri	39
4.2 Offshore industri	39
4.2.1 Ressurspool	40
4.3 Kraftpolitikk	41
4.4 EØS-avtalen	42
4.5 En bærekraftig fremtid	43
Kap.5 - Internasjonal solidaritet	44
5.1 Internasjonalt samarbeid:	45
5.2 Atomvåpen:	46
5.3 Rettferdige handel og investeringer	46

5.3.1 Oljefondet	47
5.3.2 Egen virksomhet	47
5.4 Latin-Amerika	47
5.5 Kurdistan	48
5.6 Palestina	48
5.7 Vest-Sahara	48

Kap 1 - Arbeidstakeres rettigheter

En av forutsetningene for å kunne skape seg et godt liv er å ha en jobb å gå til. En jobb i industrien har i et historisk perspektiv vært en fast jobb fra man er lærling til man gikk av med pensjon. Arbeidslivet er derimot i utvikling og vi ser i dag at stadig flere bytter jobb underveis i arbeidslivet. Tiden da man kun skilte mellom arbeidere og funksjonærer er forbi. I dag har vi fagarbeidere med høy teknologisk kompetanse som jobber i team med andre teknikere og ingeniører. Vår organisasjon må reflektere denne nye hverdagen med å jobbe for et bedre arbeidsliv for alle uavhengig av utdanning og funksjon på bedriften.

Under både oljekrisen og under pandemien har vi sett at når økonomien settes under press er det unge, nyutdannede arbeidstakere de mest utsatte arbeidstakerne. Når stillinger skal kuttes er det denne gruppen som først mister jobben og i trangere tider er det vanskeligere for nyutdannede å finne seg en jobb. I tillegg blir ofte praktikantstillinger og sommerjobber, som er naturlige veier inn i arbeidsmarkedet for unge, en naturlig kuttpost når det skal spares.

Samtidig ser vi at allerede opparbeidede rettigheter blir satt under press. Vi skal jobbe lenger, vi skal nøye oss med mindre lønnsøkning for å redde bedriften og ta til takke med innleie fordi det kan komme usikre tider for bedriften. Dette er ikke noe Industri Energi Ung kan sitte å se på.

1.1 Trygge faste jobber

Industrien har i en årrekke stått for trygge og stabile jobber. Jobber du i industrien har du jobb til du skal gå av med pensjon. Men, er dette realiteten?

De fleste som jobber i industrien i dag, har fast jobb. Dessverre er det en stadig større andel av oss som ikke har det. Eksempler på dette kan være at man jobber som ringehjelp på den lokale fabrikken, er en del av en såkalt ressurspool, eller er som ansatt i et bemanningsbyrå.

Hvis vi skal kunne rekruttere unge arbeidstakere til denne bransjen så må det være med lovnad om fast jobb. Fleksibilitet i arbeidslivet høres kanskje pent ut for noen, men faktum er at fleksibilitet hverken gir deg lån i banken, mat på bordet eller garanterer at regningene dine blir betalt hver måned.

Vi i Industri Energi Ung er glad for det Regjeringen har levert på dette feltet. Blant annet ved å fjerne den generelle adgangen til å ansette noen midlertidig for en periode på inntil tolv måneder. De har også levert flere lovforslag for å begrenset innleie og utleie fra bemanningsforetak. Lovendringene er ventet behandlet ila høsten.

I arbeidet med å trygge faste stillinger er også Industri Energi Ung fornøyd med at Stortinget har gjeninnført regler om kollektiv søksmålsrett i arbeidsmiljøloven. Reglene innebærer at fagforeninger som har medlemmer i en virksomhet som har

leid inn arbeidstakere fra bemanningsforetak, kan reise søksmål om lovligheten av slik innleie.

Industri Energi Ung krever at:

- hele og faste stillinger er normen i arbeidslivet
- innleie og utleie fra bemanningsforetak avvikles i nåværende form
- det settes av midler til å styrke den offentlige arbeidsformidlingen (NAV)

1.2 Rekruttering

Mange unge har opplevd at arbeidsmarkedet ble trangere under pandemien. Kampene om lærlingeplassene, sommerjobbene og arbeidsplassene ble hardere. Samtidig var flere unge først ut når det kom til permitteringer. Dette kan medføre hull i CVen noe som kan gå hardt utover unge arbeidstakere med lite arbeidserfaring. Norge må ruste seg for fremtidige økonomiske kriser og bygge systemer som sikrer at unge, nyutdannede arbeidstakere er mindre utsatt. Det må legges til rette for gode permitteringsordninger rettet mot unge. Samtidig må arbeidsgivere som beholder sine unge ansatte og opprettholder rekruttering i nedgangstider belønnes. Utdanningsløp må knyttes sterkere til næringslivet og ha samarbeid med et bredt utvalg av potensielle fremtidige arbeidsgivere for å styrke rekruttering og forenkle letingen etter jobb for de som nylig har fullført eller snart skal fullføre utdanningen sin.

1.3 Bygg tillitsvalgte for fremtiden

Veldig mange får sin første erfaring med å være tillitsvalgt gjennom vervet som ungdomstillitsvalgt. Dette vervet kan være veldig mye forskjellig avhengig av hvordan den lokale klubben/foreningen er organisert. Felles for de alle er derimot at de trenger god skolering.

Som ungdomsorganisasjon plikter vi å legge til rette for at alle våre ungdomstillitsvalgte får den opplæringen de trenger for å være rustet til å gjøre jobben sin.

1.4 Den norske modellen

Norge ligger i verdenstoppen når man måler trivsel, levestandard, lav ulikhet, trygghet i arbeidslivet og organisasjonsfrihet.

Men dette har ikke kommet av seg selv. Vi har i likhet med våre nordiske naboland bygget et samfunn hvor vi først og fremst setter tillit høyest.

En viktig del av denne tilliten er trepartssamarbeidet. Det at partene i arbeidslivet kan sette seg ned en gang i året og bli enige om lønnsnivå og andre viktige spørsmål gir oss forutsigbarhet både for arbeidstakere og arbeidsgivere. Denne forutsigbarheten gir også økt insentiv for investeringer i norsk industri både fra inn- og utland.

Dessverre har vi sett i de senere år at økende ulikhet, økt polarisering i politikken og et generelt usikkert arbeidsliv har svekket vår tillit til den norske modellen. Den norske modellen må forsvares og forbedres.

Det er vår oppgave å jobbe for at dagens unge blir godt skolert i hvorfor den norske modellen er viktig og hva som er konsekvensene om vi ikke lenger har tillit til den.

Industri Energi Ung krever at:

- pensum i den norske skolen i større grad skal omhandle fagbevegelsens historie, rolle i dagens samfunn og den norske modellen i sin helhet.

1.5 Ungdommens plass i politikken

For at man skal få gjennomslag for sine saker så må man aktivt søke makt. Den eneste måten man kan få til dette er å engasjere seg. Det finnes mange måter å engasjere seg på, og en god måte å gjøre dette på er å ta på seg verv lokalt og/eller nasjonalt. Dette er viktig av flere grunner, blant annet at man vil få mulighet til å løfte frem viktige saker, og samtidig vil vi få økt synligheten av vår organisasjon. ∴

Industrien og arbeidslivet for øvrig er stadig i utvikling og det vil alltid være behov for at fagbevegelsen er til stede med sitt perspektiv.

Derfor ønsker Industri Energi Ung å bygge opp unge tillitsvalgte slik at de kan ta en mer aktiv rolle i politikken.

1.6 Akademikeren i omstilling

Akademikere har mye å tjene på å være medlemmer i et LO-forbund, men ikke alle føler seg velkomne. Et arbeid på tvers av forbund gjennom nettverk som LO-studentene må til for å oppnå dette.

Våre bransjer har alltid vært i omstilling, og Norge er derfor i verdenstoppen på læring i arbeidslivet. En norsk fagperson blir aldri ferdig utdannet, og staten og bedriftene må derfor legge til rette for gode omskolerings- og etterutdanningsstipend.

Alle framtidige pensjons- og velferdsreformer må ta høyde for et mer mangfoldig arbeidsliv. Velferdsstaten må sidestille frilansere, innleide og selvstendig næringsdrivende med vanlige arbeidstakere.

1.7 Likestilling og inkludering

Se for deg et samfunn der alle kan få være seg selv, helt uavhengig av hvem man er og hva som definerer deg som person. Et liv helt uten fordommer og fremmedfrykt, og et liv der alle blir inkludert og ivaretatt. Dette er noe Industri Energi Ung aktivt jobber for.

1.7.1 Fordommer og diskriminering

Vi ser enda at om du ikke har et norsk etternavn er det mye vanskeligere å få seg fast jobb, da arbeidsgivere flytter søknaden din direkte til «nei bunken». Dersom man er en av de få heldige som får seg fast jobb, møter man ofte medarbeidere

med fremmedfrykt og fordommer. Vi må innse at våre felles fordommer leder til kollektive handlinger og stigmatisering av hele grupper basert på kunnskapsløse antakelser.

Fordommer fordummer, men det er ingen unnskyldning for å diskriminere. Ansvar for å inkludere gjelder for alle, uansett hvem du er eller hvilken jobb du har. Innvandringsdebatten i Norge er ofte preget av de negative sidene ved innvandring, og ikke mulighetene for ting som blant annet økt mangfold og arbeidskraft. Dette bidrar til negative holdninger mot innvandring og innvandrere generelt.

Denne typen negativ omtale gjør ikke inkludering og integrering noe lettere. Media forsterker debattens dårlige bilde når det bare fokuseres på de negative problemstillingene. Dette skaper et feil bilde av asylsøkere og innvandrere, som alt for ofte blir stemplet som skoletapere, kriminelle og lite integreringsvillige.

Det verste med dette usanne og overdrevne bildet som debatten har skapt, er at det ikke er flere som konfronterer det. En fordom som får stå uimotsagt blir fort oppfattet som en sannhet.

Det er mer akseptert å være skeiv i dag enn noen gang før. Allikevel har vi fortsatt en lang vei å gå for at alle skal føle seg inkludert på arbeidsplassen. For selv om bedrifter for lengst har kastet seg på Pride bølgen med logoer i regnbuens farger på sosiale medier, så ser vi at arbeidstakere fortsatt blir trakassert på arbeidsplassen på bakgrunn av sin seksuelle legning. På mange arbeidsplasser finnes det en hel generasjon som er vokst opp i et smalere samfunn, og fordommene sitter gjerne derfor litt hardere.

Arbeidsgiver er lovpålagt å forebygge diskriminering på arbeidsplassen. De har et ansvar for at arbeidsplassen skal være inkluderende for alle, uavhengig av hvem man er. Vi alle har et felles ansvar om å si ifra når både politikere, arbeidsgivere og medarbeidere lar sine egne fordommer påvirke andre sitt syn. Vi skal konfrontere fordommer, trakassering og rasisme, uansett om vi møter dem i familieselskap eller på arbeidsplassen.

Industri Energi Ung tar sterk avstand fra alle holdninger og handlinger som splitter og diskriminerer mennesker på basis av kjønn, nasjonalitet, etnisitet, alder, seksuell legning, funksjonshemming, politisk mening eller trosretning.

1.7.2 Kamp mot høyreekstremisme

Høyreekstremisme er svært ytterliggående holdninger på den politiske høyresiden.. Nesten 80 år etter Nazi okkupasjonen og 11 år etter terrorangrepet 22 juli 2011, vurderer PST høyreekstremisme fortsatt som en av de største truslene i samfunnet. I Europa, USA og resten av verden er ytre høyre på framgang og truer bla. kvinners rettigheter til abort og ytringsfrihet. Her i Norge har SIAN flere ganger de siste årene fått marsjere fritt i gatene for spre hatefulle og høyreekstremistiske holdninger. I

tillegg har det vært en rekke høyreekstre terrorangrep de siste årene i Europa, men også her i Norge.

Terrorangrepet 22.juli var først og fremst et angrep på AUF og Arbeiderpartiet, men det var også et angrep mot hele arbeiderbevegelsen og de verdiene vi står for. .

Det har vært en manglende politisk oppgjør med holdningene bak terrorangrepet. Mange Utøya-overlevende opplever fortsatt hets i etterkant og tør ikke lenger å engasjere seg. På nettsider, kommentarfelt og på gata sprer noen få hat. De baserer seg på rasistiske konspirasjonsteorier som forneker vitenskap, spre løgn og fake news. For å forebygge at hatefulle ytringer får spre seg fritt kreves mer opplæring om høyreekstremisme og forebygging mot radikaliserings. Samtidig må det gis flere ressurser til arbeidet mot høyreekstremisme og hatefulle ytringer slik at de ikke setter begrensninger for menneskers trygghet til å ytre seg.

Vi må aldri glemme, aldri tie!

Industri Energi Ung krever at:

- Industri Energi utarbeider en handlingsplan mot høyreekstremisme
- staten og samfunnet tar et oppgjør med høyreekstre holdninger
- staten sørger for mer opplæring om høyreekstremisme og forebygging mot radikaliserings
- arbeidet mot hatefulle ytringer styrkes

1.7.3 Kvinner i industrien

For mange ganger har kvinner og jenter følt på at de ikke passer inn enten på skolen eller arbeid, fordi majoriteten av kollegaene er menn. Dette trenger nødvendigvis ikke være et problem i seg selv, men med en gang det blir en kjønnsdominert kultur på arbeidsplassen er det uheldig for likestilling og arbeidsmiljøet.

Flere jenter velger yrkesfag nå enn før, og de som gjør det fortjener en inkluderende og trygg arbeidsplass å gå til. De fleste industribedriftene har fått mer moderne teknologi, og har gjort det lettere å arbeide i industrien. Noen bedrifter har også tatt steget med å anskaffe kroppstilpassede klær til sine ansatte, noe som også gjør det mer attraktivt for kvinner å jobbe i industrien.

Industri Energi Ung krever at:

- bedrifter anskaffer arbeidsklær og verneutstyr tilpasset kvinner.
- bedrifter aktivt arbeider for å oppnå en god kjønnsbalanse i alle avdelinger på arbeidsplassen
- bedriftene og fagbevegelsen jobber for at kjønnsstereotyper i arbeidslivet fjernes

1.7.4 Likestilling i akademia

Vi har i dag et svært kjønnsdelt arbeidsmarked i Norge. Kvinner dominerer innenfor helse, sosialt arbeid og undervisning. I næringer som bygg og anlegg, olje, jordbruk og industri er det derimot nesten bare menn. Dette skillet begynner allerede ved valg av utdanning. Selv om forskjellene etterhvert jevnes ut så gjenstår det en del arbeid på dette området.

For å få bukt med det kjønnsdelte arbeidsmarkedet må flere målrettede tiltak på plass tidlig. Flere universiteter har startet prosjekter målrettet mot å bryte opp kjønnsstereotypene. Samtidig har kjønnsspoeng på enkelte studier ført til en jevnere kjønnsbalanse. Dette et tiltak som bør videreføres da det bidrar til å minske forskjellene mellom kvinner og menn i arbeidslivet. Undersøkelser viser også at en jevn kjønnsbalanse på studie- og arbeidsplassen bidrar til en bedre gruppedynamikk. Industri Energi Ung krever at:

- ordningen med kjønnsspoeng opprettholdes og utvides til studier med store kjønnsforskjeller.
- kjønnsstereotyper i akademia fjernes.

1.8 Psykisk helse

I lys av koronapandemien har psykisk helse blitt et svært viktig tema, da begrenset sosialt samvær har ført til at mange har følt på ensomhet og engstelse. Psykisk helse har lenge vært tabu å snakke om, og har for mange ikke blitt sett på som en reell utfordring. I enhver bedrift snakkes det om helse, miljø og sikkerhet, men svært lite om psykisk helse. Når arbeidstakerne er det viktigste verktøyet for en bedrift, så er det fordelaktig at arbeidstakeren stiller med frisk kropp og friskt hode på jobb.

Industri Energi Ung krever at:

- psykisk helse skal sidestilles med fysisk helse.
- det skal aktivt jobbes for å senke terskelen for å snakke om psykisk helse med ledere og kollegaer.

1.9 HMS

Industri Energi Ung er bekymret over at en rekke bedrifter og industrier utfordrer regelverket. Dette ser ikke ut til å avta i fremtiden, tvert imot forsterkes situasjonen av stadig flere internasjonale aktører og selskaper i Norge. Selskapene gjennomfører store kutt uten å tenke på konsekvensene. Disse kuttene gir helse-, miljø-, og sikkerhetsmessige bekymringer på arbeidsplassen. Det er i både bedriftens og den ansattes beste interesse at alle skal føle seg trygge i sitt arbeid. En kan ikke sitte å vente med godt HMS- arbeid til det skjer en alvorlig ulykke.

Industri Energi Ung er bekymret for denne trenden, og vi mener at effektivisering av bedriften ikke trenger å bety nedbemanning eller kutt i HMS tiltak.. Bedriftene må i større grad benytte seg av partssamarbeid for å sikre at kostnads justeringer gjøres på en forsvarlig og sikker måte..

I de kommende årene vil det bli økt aktivitet innen nyere næringer som havvind, batteri og hydrogen for å nevne noen. Utviklingen av disse næringene kommer til å gi ringvirkninger til andre industrier vi jobber med. Når nye næringer starter opp så er det viktig at det lages gode og sikre rutiner, og at erfaringer fra andre næringer tas med.

Industri Energi Ung krever at:

- Nedbemanning og kostnadskutt ikke skal gå på bekostning av helse, miljø og sikkerhet.

1.10 Pensjon og uføretrygd

Selv om vi er unge nå, og vi skal stå i arbeidslivet en lang stund framover kommer det en dag vi skal pensjonere oss. Når den dagen kommer skal du være trygg på at pensjonen du får er nok til et godt liv. Industri Energi Ung ønsker et rettferdig pensjonssystem som sikrer alle en rettferdig pensjon uten at du må ha vært avhengig av egen pensjonssparing.

1.10.1 Folketrygden

Folketrygden er fundamentet for pensjonen vår. Den sikrer alle en garantert minstepensjon, og gir mulighet for høyere pensjon for de som står i jobb.

I 2011 ble pensjonsreformen innført med bakgrunn i at vi må sikre et pensjonssystem vi også kan betale for i fremtiden. Flere av endringene i pensjonsreformen har derimot medført lavere pensjonsutbetaling for svært mange, og rammer særlig utsatte yrkesgrupper. Levealdersjusteringen fører til at vi som er unge må jobbe lenger for å få samme utbetaling som tidligere generasjoner. For mange yrkesgrupper er ikke dette et problem, men for yrker som er fysisk og psykisk krevende er dette en utfordring. Samtidig vet vi at levealderen mellom ulike yrkesgrupper varierer. Dersom man jobber som ingeniør har man en høyere forventet levealder enn dersom man jobber som renholder.

Gjennom studietiden taper man opptjening til pensjon. Hvis studenter blir uføre under utdanningen kan det hende at de ender opp som minstepensjonister. Utdanning er også arbeid og vi må derfor sikre studenter en pensjonsopptjening i Folketrygden.

Industri Energi Ung krever at:

- folketrygden bevares som grunnplanken i pensjonssystemet.
- utbetalingene fra folketrygden over tid skal økes.
- dempet levealdersjustering for reelle tidligpensjonister.
- studenter skal opptjene pensjon i Folketrygden.

1.12.2 Tjenestepensjon

Tjenestepensjon er en pensjonsordning der arbeidsgiver setter av en del av lønnen til pensjonssparing for de ansatte. Alle arbeidstakere, både i offentlig og privat sektor, er omfattet av en tjenestepensjonsordning.

Det har skjedd mye knyttet til tjenestepensjon de siste årene. 12-månedersregelen for ansettelser har blitt fjernet og fra 2022 har det blitt innført pensjon fra første krone og dag uansett stillingsandel. Likevel er det kamper igjen å kjempe.

De siste årene har man sett at denne ordningen har blitt preget av arbeidsgivers styringsrett og at ordningene har blitt endret fra ytelsesbaserte til innskuddsordninger. Innskuddspensjon er ikke en kjønnsnøytral ordning ettersom innskuddet er likt for alle ansatte. Dette fører til at kvinner kommer dårligere ut ettersom de lever lenger. Hybridpensjon er derimot en livslang og kjønnsnøytral ordning ettersom det betales et kvinnetillegg slik at kvinner og menn kan få like mye pensjon utbetalt uavhengig av forventet levealder.

Industri Energi Ung krever at:

- tariffestede tjenestepensjoner og at all lønn skal være pensjongivende i tjenestepensjonsordningene.
- sikre rettferdige pensjonsordninger som ikke gjør forskjell på kjønn.

1.10.3 Avtalefestet pensjon (AFP)

Den opprinnelige AFP-ordningen var en tidligpensjonsordning, målrettet til dem som sluttet i arbeid i alderen 62-66 år. Disse fikk AFP i inntil 5 år. Ved 67 år ble de ordinære pensjonister som fikk alderspensjon fra Folketrygden.

Dette varte helt til 2011, da gikk AFP-ordningen over til å bli en tilleggspensjon heller enn en tidligpensjon. Hvis man nå skulle gå av tidligere enn 67 år, må man starte uttaket både av alderspensjon oppspart i Folketrygden og oppspart AFP. Dette fører til at de årlige utbetalingene blir lavere fordi du må fordele summen utover flere år. På denne måten straffer det seg å ikke kunne stå i arbeid lengre.

En annen utfordring med dagens AFP-ordning er at det er en "alt eller ingenting"-ordning. For å få utbetalt AFP må du blant annet ha jobbet i en AFP-bedrift i minimum 7 av de siste 9 årene før du fyller 62 år, de siste tre årene før uttak vært sammenhengende hos en arbeidsgiver som har AFP og ikke vært langvarig syk før fylte 62 år. Disse kravene gjør at for mange kan AFPen fort gå tapt.

Samfunnet legger opp til at det skal være lønnsomt å stå i arbeid, men vi må også legge til rette for at enkelte må gå av tidligere etter et langt liv med hardt arbeid.

Industri Energi Ung krever at:

- AFP-ordningen beholdes og forbedres

- man skal få full opptjening etter 30 år i en AFP-bedrift
- kvalifikasjonskravene til å ta ut AFP skal bli romsligere slik at flere kvalifiserer for ordningen
- AFP-ordningen utformes på en måte slik at lavtlønnede også sikres AFP-pensjon fra 62 år
- opptjent pensjon kan tas ut fra 62 år uten krav til minimums opptjening i folketrygden

1.10.4 Uføretrygd

Uføretrygden skal sikre at vi har noe å leve av den dagen man blir for syk til å jobbe, eller hvis man har en funksjonsnedsettelse som gjør arbeid vanskelig. Industri Energi Ung mener at uføretrygden skal holde et nivå som hindrer fattigdom og sikrer et verdig liv. Særlig skal barnefamilier og unge uføre sikres mer støtte enn i dag. I 2011 ble uførereformen vedtatt og det da var det enighet om at ingen skulle tape på reformen. Likevel skjedde dette.

Industri Energi Ung skal jobbe for at:

- AFP kan kombineres med delvis uføretrygd.
- uføre må få tilbake opptjening av alderspensjon til 67 år
- uføretrygden skal ikke levealdersjusteres.
- Unge uføre skal ikke bli minstepensjonister

Kap.2 - Yrkesfag og videreutdanning

Yrkesfag skal være en trygg vei å gå. Det skal være tilstrekkelig med læreplasser, og ikke minst nok jobbtilbud etter endt læretid. Våre bedrifter skal legge til rette for etterutdanning.

2.1 Veien til fagbrev

Mangel på læreplasser er et problem. Mange bedrifter tar inn lærlinger, men 2 av 10 står fortsatt uten lære plass i 2021. Lærlinginntaket er viktig for bedriftene. Både antall lærlinger og type lærefag som tas inn er avgjørende for bedriftens utvikling. Det vurderes nå en mulighet for å ta fagbrev som elev på skolen. Dette kan være skadelig for dagens lærlingeordning. Med en slik ordning, får man ikke den samme gode erfaringen som av å jobbe i en bedrift, og det er sannsynlig at de som tar fagbrev gjennom skolen stiller svakere ved eventuell jobbsøking i senere tid. På lang sikt kan det også være skadelig for næringslivet. Det kan komme til et punkt der fylkeskommunen vil heller prioritere ressurser og energi på egen utdanning, istedenfor å bistå bedrifter som trenger det.

Frafallet på yrkesfag er en bekymring. Et tettere samarbeid mellom skole og bedrift i løpet av skolegangen vil bidra til å øke fullføringsprosenten for yrkesfag. Vi tror at mer relevant praksis i bedrift allerede i vg1 og vg2 vil skape en bedre utdanning. Det er også viktig at arbeidet med å finne lære plass starter tidligere og at elevene støttes i denne prosessen.

“Yrkesfag er ikke noe for deg, du er for smart” - Denne setningen har alt for mange ungdommer i Norge fått høre av rådgivere på ungdomsskolen. Dette er et alvorlig tegn på at det er et samfunnsproblem i Norge. Samfunnet skriker etter fagarbeidere og spesialkompetanse, men flittige elever blir frarådet fra å velge yrkesfag. Vi mener det er uakseptabelt at det er karakterer og evnen til å passe inn i skolesystemet som skal avgjøre hvilket utdanningsløp vi blir oppfordret til å velge. Rådgivningstjenesten må styrkes og valgfag må inn tidlig for at elever skal få teste ut forskjellige retninger.

Det må bli enklere å endre utdanningsløp underveis. De færreste elevene vet hva de vil bli når de søker VGS. Vi leser stadig om elever som går studiespesialiserende og ønsker å bytte til et yrkesfaglig løp. Slik regelverket er i dag er ikke dette mulig. Man må enten fullføre det nåværende løpet eller slutte for deretter å søke på nytt. Dette må endres på slik at elevene ikke skal bli forhindret i å følge fagarbeiderdrømmen.

Industri Energi Ung krever at:

- flere bedrifter skal ta inn lærlinger, slik at alle i Norge får tilbud om lære plass i bedrift.
- relevant praksis skal innføres allerede i vg1 og vg2.
- rådgivningstjenesten på ungdomsskolen skal styrkes.
- Det skal være lettere å bytte studieløp underveis i VGS
- det skal være et tettere samarbeid mellom skole og bedrift.

2.2 Lærlinger

Alle lærebedrifter bør tilknyttes et opplæringskontor. Opplæringskontoret bør være et samarbeid mellom kommunen/fylket og bedriftene. Det må være en klar plan på hva bedriften skal gjøre og hva opplæringskontoret sin rolle er. Partene må få klare retningslinjer som skal følges for at lærlingen skal få en best mulig læretid.

Altfor ofte hører vi om lærlinger som stagnerer i opplæringsløpet sitt fordi de ikke får fulgt læreplanen sin. Dette til tross for at de ifølge loven om utdanning har krav på tilstrekkelig opplæring. Vi har både opplæringskontor og lærlingombud som skal følge opp lærlingene underveis, men vi ser at det ofte ikke er godt nok. Vi ønsker en sterkere regulering av opplæringskontorene.

Vi trenger et strengere regelverk rundt arbeidstid for lærlinger. I arbeidslivet i dag er det alt for mange unge arbeidstakere som blir utnyttet, spesielt når det kommer til overtid og natt/helgearbeid. De yngre arbeidstakerne, og kanskje spesielt lærlinger,

ser på dette som en god måte for å tjene ekstra penger og ikke minst sette seg i et godt lys for bedriften. Men det finnes også mange som rett og slett ikke tør å si nei. Uavhengig om det er noen som ønsker å jobbe ekstra eller ikke, så må det finnes et regelverk som gir lærlingene et større vern i spørsmål om arbeidstid. Vi må sørge for at lærlingene ikke blir satt opp på ugunstige arbeidstider til fordel for arbeidsleder. Dette kan gå utover opplæringen til lærlingen, da de ikke får god nok tid til å være lærling. Lærlinger skal ikke brukes som billig arbeidskraft.

Lærlinger bør prioriteres ved nye ansettelser etter endt læretid. Tid og ressurser brukes på å lære opp lærlinger, og den erfaringen de tilegner seg vil være svært verdifull for bedriften i årene etterpå. Industri Energi Ung oppfordrer derfor industribedrifter til å tenke langsiktig. Man må verne om lærlingene, og vise ungdom at yrkesfag er en trygg vei å gå.

Industri Energi Ung krever at:

- lærlinger må få bedre oppfølging av arbeids- og opplæringsforhold i bedrift.
- lærlinger blir prioritert ved endt læretid.
- det blir et strengere regelverk rundt arbeidstid for lærlinger.

2.3 Etterutdanning

Våre bedrifter bør legge mer til rette for videreutdanning. Videreutvikling av ansatte øker kunnskap, arbeidsmoral og følelsen av eierskap i tillegg til at kvaliteten på arbeidet går opp. Ved å bruke den erfaringen og kunnskapen som allerede er i bedriften vil omstillingsevnen til bedriften øke. Det er da viktig at bedriften velger å satse på egne ansatte istedenfor å ansette nye og bytte ut arbeidsstokken ved omorganiseringer eller endringer i drift / produksjon. I tillegg til videreutdanning, er det også viktig å vedlikeholde den kompetansen som allerede finnes i organisasjonen. Arbeidslivet er i stadig utvikling, og arbeidsgiver bør legge til rette for at arbeidstakerne kan følge den utviklingen. Bedriftene bør sette av tid til kompetanse vedlikehold i arbeidstid, og dekke alle kostnadene ved kurs, undervisning, eksamener osv.

Bedriftene sammen med fylkeskommunene og utdanningsstedene må i tillegg legge til rette slik at undervisningen er mest mulig relevant i forhold til kompetansebehovet. Dette må gjelde alt fra dagskurs, til fagskole og andre utdanningsløp. Alt for ofte opplever ansatte som har gått videreutdanning at læreplanen og utdanningsløpet ikke samsvarer med arbeidet i ettertid.

Fagskoleutdanning skal lønne seg mer for industriarbeidere enn det gjør i dag. Fagskoleutdanning er i dag hovedsakelig aktuelt for håndverkere som skal ta mesterbrev og/eller starte eget firma. Erfaring viser at de industriarbeiderne som utdanner seg til fagskoleingeniører ofte ender opp i samme stilling med 1/2 fagtillegg ekstra. I tillegg må fagskoleutdanning legges mer til rette slik at man kan gå videre på bachelorgrad. I dag er situasjonen slik at man kan søke om å få fritak fra noen

fag, men fortsatt må bruke opptil 3 år på bachelorgraden. Dersom man tar færre fag vil man også få redusert stipend, noe som gjør dette til en svært dårlig løsning for de fleste studenter. Alle fagskoler burde vært lagt opp til at det er mulig å ta en bachelorgrad på kun to ekstra år i etterkant.

Y-veien er en god ordning for å få utdannet flere ingeniører fra yrkeslivet. Vi mener at det bør opprettes flere y-veier ved universitetene og høyskolene. Erfaringer med y-veien viser at studenter som har fagbrev er mer motiverte og har mindre frafall.

Samfunnet er også tjent med bredere kompetanse i arbeidslivet for å møte konkurransen. Av erfaring er også arbeidsgivere veldig positive til ingeniører som har fagbrev i bunnen og dermed mer erfaring og forståelse for faget. En må derfor gjøre det lettere for de med fag-/ svennebrev å søke seg videre gjennom y-veien, uten at de trenger å ta forkurs eller påbygg.

Industri Energi Ung krever at:

- bedrifter legger mer til rette for videreutdanning, og legge til rette for å opprettholde og videreutvikle kompetansen man allerede har.
- undervisningen faktisk er relevant for tiltenkte jobber.
- det skal være bedre rammer for å ta bachelor etter fagskole.
- det skapes flere y-vei tilbud rundt om på universiteter og høyskoler.

Kap.3 – Studenters rettigheter og velferdsordninger

I 2021 går utviklingen fortore enn noensinne før. Det krever nytenking på alle nivå i utdanningen, fra grunnskolen, videregående, lengre utdanning, til etterutdanning.

3.1 Veien til akademica

Gjennom over hundre år med fellesskole, gratis høyere utdanning og samspill mellom utdannelsessektoren og næringslivet, klarte Norge å skape arbeidere i verdenstoppen. Disse kvalitetene er en del av den norske modellen, og alle tre må vedvare for at norsk næring skal forbli konkurransedyktig.

I dag er det flere videregående-alternativer som kombinerer studiespesialisering med andre retninger som idrett, musikk, dans og drama. Dette gir elever som velger studiespesialisering muligheten til å fullføre et fullverdig utdanningsløp mens en ved siden av får utdanning innenfor et konkret interessefelt. Industri Energi Ung mener at det må opprettes lignende alternativer som kombinerer yrkesfag med andre spesialiseringer. På den måten kan yrkesfag bli mer attraktiv for flere.

Industri Energi Ung skal fortsette å jobbe for at fag- og svennebrev skal på lik linje med folkehøgskole, militærtjeneste, siviltjeneste og fagskole gi to tilleggspoeng ved høyere utdanning.

Industri Energi Ung krever at:

- tallet på studieplasser speiler samfunnets behov for arbeidskraft.
- mer tverrfaglighet på tvers av studie- og yrkesforberedende i VGS.

3.2 Utdanningskvalitet

Utdanningskvaliteten er generelt høy i Norge, og den blir også regulert gjennom forskrift om tilsyn med utdanningskvalitet i høyere utdanning. Utdanningsplanen bør endres og oppdateres jevnlig for å sikre relevante og dagsaktuelle utfordringer når det gjelder teknologi, klima og miljø og Energi. Dette for å sikre at nyutdannede som starter i ny jobb har kompetansen som kreves.

3.2.1 Pensum

Studenter må årlig ut med flere tusen kroner i utgifter til pensum. Mange linjer bytter bøker hvert semester, noe som fører til enda høyere utgifter i et allerede presset studentbudsjett. Derfor må det innføres en nasjonal utlånsordning der studenter kan låne pensum gratis, og bruke det digitalt.

Industri Energi Ung krever:

- gratis tilgjengelig pensum

3.2.2 Eksamens- og vurderingsformer

Skriftlig skoleeksamen er ikke det som alltid er det mest hensiktsmessige for å få vist læringsutbytte. Det må derfor vurderes andre måter for vurdering i emner hvor det er meningsfullt. I emner med obligatoriske arbeidskrav som lab rapporter, øvinger etc. bør disse være tellende på avsluttende karakter.

Industri Energi Ung krever at:

- flere rettferdige vurderingsformer.
- sluttkarakter i fag baseres på innsatsen gjennom hele semesteret , ikke kun karakter på eksamen.

3.2.3 Praksis i akademisk utdanning

Teknologien utvikler seg så fort at mye av kompetansen er utdatert få år etter endt utdannelse. Kostnaden av å ha en nyutdannet ansatt er derfor uforholdsmessig stor. Den oppdaterte teknologien og kunnskapen finnes først og fremst i arbeidslivet. Læring må derfor flyttes ut av forelesningssalen og inn i verdiskapende bedrifter. Praksis bør være et tilbud på alle profesjonsstudier, slik at alle kan tjene opp relevant arbeidserfaring i løpet av studietida og lett få seg jobb når de er ferdigutdannet.

Studiestedene må utarbeide felles rammer for praksis sammen med arbeidslivet, studentdemokratiet og fagbevegelsen. Slik praksis skal være studiepoenggivende og lønnet.

Industri Energi Ung krever at:

- en innføring av lønnet praksis på flere studieretninger.
- praksis har innvirkning på sluttarakter i faget

3.2.4 En forutsigbar studiehverdag

Forutsigbarhet er viktig for god utdanningskvalitet og best mulig læringsutbytte til studentene. Ikke alle har mulighet til å være tilstede på forelesninger. Noen lærer bedre ved å gå gjennom pensum på egenhånd. Obligatorisk oppmøte på ordinære forelesninger er ikke alltid den beste løsningen. Også etter pandemien har flere forelesninger blitt avholdt både digitale og fysiske, dette er en positiv trend som legger opp til at studentene kan ha en mer fleksibel studiehverdag.

Å studere handler ikke bare om å være tilstede i forelesninger, det handler også om selvstudium. Dessverre er lesesalene ofte overfylte. Dette går utover studentenes læringsutbytte da mange ender opp med å lese hjemme heller enn å lete etter arealer for å lese med medstudenter. Derfor trengs flere arealer til selvstudium. Digitalisering og bruk av videoforelesninger og podcasts vil sikre at flere fullfører utdanningen sin med et godt læringsutbytte. Studenter skal tross alt lære på eget ansvar.

Mange studenter sliter med å få hverdagen til å gå opp grunnet uforutsigbare timeplaner. Lab frem til kl. 19 eller lange pauser mellom enkelte forelesninger gjør at studentenes tilgang til fritidsaktiviteter, frivillig arbeid og jobb innskrenkes. Læring må foregå innenfor kompakte tidsrom i normalarbeidsdagen, slik at studentene kan delta i samfunnslivet på lik linje med alle andre.

På mange utdanningsløp og i mange fag er det veldig mange studenter til en foreleser. Dette medfører at det er urealistisk at foreleser alene skal ha mulighet til å sikre en tilfredsstillende personlig oppfølging av studenter som har behov for det. For å sikre at studentene likevel får den oppfølgingen som er nødvendig bør det ansettes flere studenter som er kommet lengre i studieløpet som seminarlærere og mentorer.

For mange er de første årene på studiet særlig utfordrende. Studentene må tilpasse seg en ny hverdag, ofte på et nytt sted uten eller med svært lite sosialt og familiært nettverk. For å sikre at flest mulig lykkes med å tilpasse seg studielivet og studenthverdagen bør alle utdanningsløp tilby en mentorordning, hvor studenter sent i utdanningsløpet ansettes for å følge opp førsteårsstudenter både faglig og personlig.

Industri Energi Ung krever at:

- forelesninger der studenten er passiv informasjonsmottaker ikke er obligatoriske.
- alle forelesninger blir tatt opp og distribuert digitalt.
- det skal være en fleksibel studiehverdag på studentene sine premisser.
- det skal bli flere areal for selvstudier på campus.
- studiehverdagen komprimeres for å unngå (times)lange pauser mellom forelesninger
- det ansettes studenter som har kommet lengre i studieløpet som seminarledere og mentorer både faglig og sosialt for å bidra til mer personlig oppfølging.
- alle universiteter skal opprette samarbeid med det lokale næringslivet for å forenkle overgangen fra studier til arbeid.

3.3 Studentmedvirkning og studentvelferd

3.3.1 Studentdemokrati

Studietilbud trenger konstant utvikling for å møte dagens- og morgendagens utfordringer. Utviklingen og forbedringen skjer best ved å få til et samspill mellom studenter og fagpersoner. Det er derfor helt nødvendig med et fungerende studentdemokrati der studenter er representert i råd og utvalg som omhandler studielivet og studiet de går på.

Industri Energi Ung krever at:

- studentsamskipnadens overskudd går tilbake til studentvelferdstilbudet.
- det skal være studentombud tilstede på alle studiesteder.
- det er større studentrepresentasjon i organ som fattet vedtak om utdanning.

3.3.2 Bedre studiefinansiering

Alle uavhengig av bakgrunn skal ha lik rett til utdanning, men for å sikre dette må studiefinansieringen bedres. Siden 90-tallet har studenter fått dårligere råd. Studiestøtten har økt saktere enn konsumprisindeksen, og betydelig saktere enn boligprisene. SSBs levekårsundersøkelse viser at fire av ti studenter får økonomisk støtte fra foreldrene i studietiden, mens seks av ti jobber ved siden av studiene.

I dag gis Inntil 40 prosent av basis lånet du får om til stipend hvis du oppfyller vilkårene. Du får 25% av lånet omgjort til stipend ved fullførte 60 studiepoeng. De resterende 15% får du først når du oppfyller en grad. Dette mener vi i Industri Energi Ung ikke er en god løsning. Mange studenter bytter linjer og fag under sin studietid og dette vil da føre til en enda større økonomisk belastning etter endt studietid.

Industri Energi Ung er mot enhver innføring av skolepenger, studie- og søknadsavgift både for norske og internasjonale studenter. Studentrabatt på kollektivtransport, helsetjenester, kulturtilbud og andre viktige samfunnstjenester må utvides og i tillegg gjelde lærlinger.

Unge mennesker som blir arbeidsledige bør få rask og best mulig hjelp til å komme seg tilbake i arbeidslivet. Deltidsstudenter på fagskoler er ofte i full jobb. Hvis de blir arbeidsledige under påbegynt utdanning gir ikke dagens NAV-ordninger rett til dagpenger. Dette kan i ytterste konsekvens føre til at studiet må avsluttes grunnet en fare for å havne i økonomisk uføre. NAV burde derfor godta utdanninger slik at vedkommende kan motta økonomiske ytelser frem til de er tilbake i arbeid.

Industri Energi Ung krever at:

- studiestøtten bindes til 2 G (Folketrygdens grunnbeløp), og stipendandelen økes til 50 %.
- 40% av stipendet gjøres om til lån så lenge studieåret består
- det er en lav, politisk bestemt rente på studielånet, som ikke kan overstige nivået på styringsrenten.
- det innføres nasjonal rabatt på kollektivtransport på minimum 50% for alle studenter.
- studenter som studerer på fagskole fortsatt kvalifiseres til å motta dagpenger fra NAV

3.3.3 Studentboliger

En av de største utgiftspostene i et studentbudsjett er knyttet til boligutgifter. I byer med mange studenter er boligmarkedet trangt. Ifølge NSO mangler det fremdeles nesten 15 000 studentboliger for å nå målet om å kunne tilby 20 % av studentene å bo i studentbolig.

Flere boliger må bygges for å minske etterslepet. For å nå målet om at minst 25 % av studentene har tilgang til en studentbolig tilpasset sin økonomi må det bygges minst 4 000 boliger per år. Studentboligene skal bygges i regi av studentsamskipnadene der 49 % av utgiftene dekkes av staten. Samtidig bør kommuner stille med billigere tomter når formålet er studentboliger.

I tillegg til at det må bygges flere studentboliger må prisene holdes lave.

Studentboliger og samskipnaden som utbygger sin rolle skal ikke være å tilby boliger til priser som reflekterer det private markedet, men som er et billigere alternativ. I dag ser vi at særlig i universitetskommuner hvor prisene i det private leiemarkedet er høye, går også prisene på studentboliger opp. Det må stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave, slik at ingen velger bort høyere utdanning på grunn av økonomisk trengsel.

Mangelen på studentboliger presser mange studenter ut på det private leiemarkedet der boligprisene gjerne ligger noen tusen høyere enn hos studentsamskipnadene. Disse boligene er dessverre i mange tilfeller også uegnet å bo i grunnet dårlig vedlikehold og oppfølging. Den siste tiden har vi kunnet lese mange historier gjennom insta-kontoen min dritt leilighet. Dette viser at rettighetene til leietakerne må styrkes og at det må stilles strengere krav til utleiery.

Industri Energi Ung krever at:

- det bygges minst 4 000 universelt utformede studentboliger årlig.
- kommuner tilbyr billige tomter til bygging av studentboliger.
- det stilles nasjonale krav til studentsamskipnadene om å holde prisene på studentboliger lave.
- leieprisen på studentboliger bindes opp mot utgiftene knyttet til bygget
- rettigheter til leietaker styrkes i husleieloven

3.4 Studenter i arbeidslivet

De fleste studentene i dag er avhengig av en annen inntekt i tillegg til lån og stipend. Dette løses ofte ved hjelp av deltidsstillinger eller stillinger som tilkallingsvikar. Som gruppe preges studenter ofte av dårlige lønns- og arbeidsvilkår, manglende stillingsvern og mangel på tariffestede rettigheter. For å motarbeide dårlige arbeidsforhold og arbeidsvilkår blant studenter er det viktig informere studenter om deres faglige rettigheter, og ivareta disse. Det er ofte utfordrende å opprette og håndheve tariffavtaler på bedrifter som ansetter mange studenter, dette gjelder spesielt i bransjer som restaurant og dagligvarehandel. I disse tilfellene er det avgjørende å ha en høy organisasjonsgrad for å oppnå gode vilkår for de ansatte. Industri Energi Ung mener at studenter må organisere seg i en fagforening, og at fagbevegelsen må tilby et godt tilbud til våre studentmedlemmer. Fagbevegelsen må også jobbe for å bli tydeligere på hvordan studenter kan engasjere seg i fagbevegelsen. Industri Energi Ung vil også være en pådriver for å få et bedre samarbeid med andre LO-forbund, slik at medlemmer som jobber i en annen bransje enn de studerer også får hjelp på arbeidsplassen.

Industri Energi Ung krever at:

- studenter sikres faglige rettigheter på lik linje med andre arbeidstakere.
- flere studenter organiserer seg i Industri Energi og LO.

3.5 Studentarbeid

Industri Energi Ung ønsker å være en aktiv bidragsyter til å informere studenter om fagbevegelsen, samt rekruttere inn studenter til LO. Av erfaring er det å opprette lokale studentlag den beste måten å organisere studenter på. Industri Energi Ung ønsker derfor å bidra til å bygge opp lokale studentlag på de forskjellige studiestedene, og la studentlagene organisere aktiviteter lokalt. Dette gjøres da i form av LO-studentene, som er en bedre løsning enn at de ulike forbundene i LO oppretter hvert sitt lokallag.

Industri Energi Ung skal jobbe med å:

- bidra til å opprette LOstudent lag på de ulike studiestedene vi har medlemmer
- være representert i LOstudentene på de studiestedene vi har medlemmer

- samarbeide med LOstudentene både sentralt og lokalt for å arrangere sosiale og faglige aktiviteter for studentene

Kap.4 - En industripolitikk for fremtiden

4.1 Landindustri

Landindustrien vår er like stor som den er forskjellig. Aluminiumen i bilen du kjører til jobb, vitaminkapslene du inntar til frokost og sofaen du hviler i etter en lang arbeidsdag. Alt dette, og mye mer er noe av det våre medlemmer produserer på jobb.

Landindustrien vår kan trekke linjer helt tilbake til den industrielle revolusjon da vi begynte å utnytte vannkraften. Vi så fabrikker dukke opp langs elver og i nærhet til fossefall. Da var det ikke uvanlig at svartrøyken sto ut av skorsteinene, eller at hvit klesvask som hang ute til tørk ble grå av all forurensingen. Gamle bilder viser også at det ikke var noen form for vegetasjon rundt fabrikkene.

Dette er kanskje det mange forbinder med industrien fortsatt, men heldigvis har mye skjedd siden den gang. Stadig bedre teknologi har gitt oss mindre utslipp, bedre klima inne og ute på fabrikkene samt bedre utnyttelse av ressursene..

Vi ser også et stadig større fokus på sirkulærøkonomi i industrien. Produkter som tidligere ble deponert kan i dag videreføres eller gå til gjenbruk. Mange av disse tiltakene som er gjort har delvis vært finansiert av statlige ordninger, og Industri Energi Ung mener at gode klimatiltak også i fremtiden skal kunne gjøres med statlige insentiver. Dette sikrer at all industri i Norge kan gjøre gode klimatiltak.

Industri Energi Ung krever at:

- Staten må være garantist for å sikre at landindustri kan gjennomføre nødvendige klimatiltak

4.2 Offshore industri

Offshoreindustrien vi har i Norge skaper store verdier både for landet vårt, og for den enkelte arbeidstaker. Mange unge satser i dag på en karriere offshore, og drømmer om fast jobb på plattform eller borerigg. Vi må sørge for at det er arbeidsplasser både til de som jobber der i dag, og til de som ønsker en framtid med arbeid på sokkelen.

Det er viktig for operatørselskapene, og de som leter og borer etter olje og gass, at vi har forutsigbare og trygge rammer for drift, leting og utbygging. Vi må fortsette å drive leting og utbygging på norsk sokkel, og vi må ruste eksisterende felt for fremtiden. Med god involvering og dialog med tillitsvalgte, vil vi få til de beste løsningene for fremtidens arbeidsplasser på sokkelen.

Bransjen er avhengig av at politikerne som styrer landet har en reell forståelse og respekt for hvor viktig det er at aktiviteten på sokkelen opprettholdes, og at vi sikrer produksjon og arbeidsplasser i fremtiden. Sammen med politikere kan vi via dialog og samarbeid komme fram til gode løsninger for både de ansatte og bransjen forøvrig.

Stadig flere oljeservice operasjoner blir fjernstyrt og digitalisert. Dette reduserer kostnader og utslipp i tillegg til sikkerheten i mange tilfeller. Samtidig er det viktig at jobbene blir fjernstyrt fra Norge og ikke fra utlandet. Angrepet på gassledningen i Østersjøen September 2022 viser at Norske olje- og gassinstallasjoner er sårbare og viktig infrastruktur for millionvis av mennesker i Europa og Norge.

Etter over 50 år med olje- og gass relatert aktivitet på den norske sokkelen gjelder fortsatt ikke norsk lovverk på alle flerbruksfartøy på sokkelen. Dette svekker arbeidsrettigheter og sikkerheten til de som jobber på flerbruksfartøy og er en fare for olje og gassinstallasjoner.

Det har blitt et mye større fokus på mer miljøvennlige løsninger de siste årene, og dette blir det bare mer av i årene som kommer. Vi må være med på denne prosessen, og sørge for at vi kan påvirke og være involvert i løsningene som velges framover. Gjennom et godt samarbeid og dialog kan vi gjøre offshoreindustrien mer miljøvennlig og robust for framtiden.

Industri Energi Ung krever at:

- det fremdeles skal være høy aktivitet på norsk sokkel.
- fjernstyrte jobber på norsk sokkel skal utføres i Norge. Datasenter som er tilknyttet sokkelen skal være plassert i Norge.
- staten øker beredskapen for å sikre offshoreinstallasjoner og sikkerheten til ansatte på sokkelen
- norsk lov også skal gjelde på flerbruksfartøy som opererer på norsk sokkel
- det skal være en tett dialog med politikere og selskaper for å finne de beste løsningene for næringen.
- staten gjennom lov og eierskap sikre at aktivitet på sokkelen bidrar til å skape arbeid og aktivitet langs kysten og ved verftene. Intensjonen i petroleumsløven må følges opp i mye større grad.
- ved elektrifisering av sokkelen skal hovedsakelig havvind benyttes

4.2.1 Ressurspool

I offshore-industrien har man i mange år hatt såkalte «ressurspooler». Dette har tradisjonelt sett vært selskapenes egne vikarbyrå som de har benyttet for å dekke opp manglende bemanning. Disse selskapene har i stor grad hatt ordnede forhold som er drøftet i lag med tillitsvalgte.

Dessverre ser vi nå at det dukker opp byråer uten tilknytning til selskapene som blant annet benytter seg av flere ledd når de skal leie inn mannskap. Dette gjør at det er vanskelig å få oversikt over hvilke selskaper disse mannskapene kommer fra, hva slags vilkår de egentlig jobber under osv. Dette er med på å ødelegge det som i utgangspunktet er en fin ordning.

Vi opplever at mannskap blir leid inn til jobber helt utenfor vanlige rotasjoner, de jobber aldri på samme sted to ganger og de blir gjerne underbetalt. Dette bidrar til dårligere sikkerhet, mister viktig kompetanse og det blir et mer useriøst arbeidsliv.

Industri Energi Ung krever at:

- vi ikke kan tillate useriøse aktører i bransjen.
- Norske vilkår for arbeid på norsk sokkel.

4.3 Kraftpolitikk

Industrieventyret i Norge startet som følger av at teknologien gjorde det mulig å ta kraften fra fossefallene og bruke den til industrien. Kraftkrevende industri fikk god tilgang på kraft, siden industrien ble bygget nærme vannkraftverkene. Dette ga den kraftkrevende industrien et godt konkurransefortrinn.

I de senere årene har det vært stor variasjon i kraftpriser og nettleie, noe som har ført til stor usikkerhet for den kraftkrevende industrien. Om det ikke ligger stabile rammeavtaler for kraftpris i bunn, mister industrien i Norge hele sitt konkurransefortrinn.

Elektrifisering, ny teknologi og nye industrielle satsinger øker behovet for kraft. Når etterspørselen på kraft stiger, må også produksjonen opp. Eksisterende vannkraftverk bør moderniseres så kapasiteten kan utnyttes til sitt fulle.

Når man ser at behovet for kraft øker i takt med teknologien og utviklingen av samfunnet, er det helt uforståelig at kraften skal sendes ut av landet. Kampen om klimamålene er en global kamp, men det skal ikke være slik at man sender kraft gjennom kablene til utlandet, mens kraftprisen i Norge skyter i været.

Kraft er en knapp råvare og et viktig konkurransefortrinn for norsk industri. Storforbrukere av strøm bør bidra med å skape arbeidsplasser i Norge. Datasenteret som lagrer data fra utlandet eller kryptomining som bidra med lite arbeidsplasser og skatteinntekter bør nedprioriteres i forhold til kraftbehovet av industrivirksomheter. Ved utbygging av vindkraft på land skal kommuner og befolkningen involveres tidlig i planleggingsprosessen. Verneområder, truede arter, friluftslivsområder og reiseliv skal spille en viktig rolle ved planlegging av vindkraftverk, og lokalbefolkningen skal lyttes til. Utbyggerne skal ha ansvar for både opprydding og avfallshåndtering ved nedleggelse av vindkraftverk, dette inkluderer også å tilbakestille naturområdene så langt det lar seg gjøre.

Havvind som kraftproduksjon er en viktig satsning for Norge, og kan benytte seg av mye av teknologien som olje- og gassnæringen og maritim sektor har opparbeidet seg opp gjennom årene. Her skal også utbyggerne stå til ansvar for opprydding og avfallshåndtering ved nedleggelse eller utskiftninger.

Vindkraft i Norge skal på ingen måte være en pengegruve for utenlandske eiere, og vindkraftverk skal heller ikke påtvinges kommuner eller lokalsamfunn som ikke

ønsker det. Norsk eierskap for vindkraftverk skal være like naturlig som at staten har eierskap over vannkraften.

Solkraft er i dag en av verdens billigste strømkilder. Potensialet for solkraft i Norge er underkommunisert og preget av fordommen om at det er for mørk for solcellepaneler i Norge. Studier viser derimot at solkraft kan utgjøre en stor andel av strømproduksjonen i Norge. Industri Energi Ung mener dette potensialet må utnyttes i større grad da produksjonen av solkraft gir minimal inngrep i norsk natur. For at dette skal skje trengs bedre statlige insentiver slik at vanlige forbrukere har råd til å installere solcellepaneler på sine hjem.

For at vi ikke skal bygge ut enorme mengder med kraft i fremtiden må vi også satse på energieffektivisering både av industrien og i bygg. Energieffektivisering kan i industrien kan både bidra til kutt i klimagassutslipp, samt økt konkurransevnen. Staten må i større grad enn tidligere øke innsatsen for å energi effektivisere offentlige bygg, samtidig må det gjøres mer lønnsomt for husholdninger og bedrifter å satse på energieffektivisering.

Industri Energi Ung krever at:

- regjeringen snarlig må sette i gang med utvidelser og opprustning av vannkraften.
- industrien skal ha stabile lave kraftpriser å forholde seg til.
- norsk eierskap av vindkraft skal være like naturlig som norsk eierskap av vannkraft.
- skatteregime for vindkraft må endres slik at inntekter tilfaller fellesskapet etter modell fra vannkraft regime.
- industriarbeidsplasser prioriteres framfor datasentre som ikke genererer norske arbeidsplasser
- Norge bør satse på havvind og flytende havvind.
- staten gjennom Statkraft og departementet skal sikre at energipolitikken gir nok og rimelig kraft for både næringslivet og vanlige husstander.
- staten satser mer på energieffektivisering av bygg både offentlig og privat
- staten og bedrifter øker sine investeringer i energieffektivisering av industrien
- staten bør styrke støtteordninger for solkraft og styrke rettigheten for å ha solcellepanel på taket

4.4 EØS-avtalen

Industri Energi Ung ønsker at norske myndigheter skal utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen. Dessverre ser vi at tidligere regjeringer ikke i stor nok grad ønsker å benytte seg av denne muligheten.

Gjennom flere år har vi sett en tendens til å innføre politikk som både på kort og lang sikt, har hatt negativ effekt for arbeidstakere, for industrien og for Norge.

EØS-avtalen gir oss tilgang på EU sitt indre marked, noe som har vært avgjørende for norsk næringsliv.

Samtidig ser vi at fri flyt av varer, tjenester og arbeidskraft har tidvis skapt utfordringer for oss både som tillitsvalgte, men også som arbeidstakere. Myndighetene må i større grad se på det helhetlige bildet når de fattet avgjørelser som påvirker det norske arbeidslivet. Vi vil at avgjørelsene fattes fordi det er det beste alternativet, og ikke basert på ideologisk grunnlag.

Norske arbeidere har i årevis vist at vi kan konkurrere på kvalitet og kompetanse. Kappløpet mot bunnen av lønnsstigen er ikke den rette veien å gå.

Norge er verdensledende på kvalitet og effektivitet, og vi er et eksempel til etterfølgelse for resten av verden. Industri Energi Ung anerkjenner at EØS-avtalen skaper debatt hos våre medlemmer, men vi vil gjerne inntil bedre alternativer foreligger forholde oss til den.

Industri Energi Ung krever at:

- Stortinget aktivt må bruke handlingsrommet og vetoretten i behandling av saker som påvirker våre nasjonale interesser på en negativ måte. Dette er særlig viktig innenfor energiområdet og i arbeidslivsspørsmål.

4.5 En bærekraftig fremtid

Ifølge Parisavtalen må vi forhindre at gjennomsnittstemperaturen ikke øker med mer enn 1,5 grader, og at verdens klimagassutslipp blir netto-null innen 2050. For å oppnå dette er det avgjørende at man gjør konkrete tiltak. Slik situasjonen er idag er det svært usannsynlig å oppnå 1,5 graders målet.

Klimakampen og industriutvikling er ikke rake motsetninger. Industri Energi Ung mener vi som samfunn må kunne kombinere klimamål med videre satsing i industrien, skjønt innen områder der vi har kompetanse og fortrinn. Vi må ha som grunnlag at klimatiltak som igangsettes vil ha en faktisk klimaeffekt globalt. Industri Energi Ung har tillit til utvikling av industrien, ikke avviking. Ny teknologi med et klart søkelys på miljøbesparelse forbedres stadig. Klimateknologifondet tilrettelegger for investeringer innen klimateknologi, denne økonomiske støtten er for noen helt avgjørende for å kunne realisere sine prosjekter.

Klimateknologifondet bør kunne tilføres nok ressurser både nå og i fremtiden, slik at mangel på midler ikke skal kvele utviklingen av ny klimateknologi. Overskuddet som dagens industri bidrar med, er grunnleggende for denne utviklingen.

Når vi ser på klimaavtaler Norge har inngått trenger vi håndfaste klimatiltak og ikke store ord og handlinger basert på følelser.

Miljøtiltak i form av en storsatsning på elektrifisering av industrien, overgang til hydrogendrevne transportfartøy, utnyttelse av ammoniakk som drivstoff, samt CO₂-fangst- og lagring vil være betydningsfullt for fremtidens industri.

Store deler av distrikt-Norge er i dag avhengig av industrien og vil rammes hardt av uforsvarlig klimapolitikk, som ofte er basert på en sentralisering av distrikt-Norge og nedleggelse av industri. La oss samle landet, ikke utrydde distriktene!

Transport står for ca. en tredjedel av Norges klimagassutslipp. Transportutslipp er dermed større enn utslippet fra Norsk olje- og gassproduksjon. Derfor burde omstillingen i transport diskuteres like lidenskapelig som omstillingen i petroleumsbransjen.

Undersøkelser viser at Norges befolkning flyr nært dobbelt så mye som en gjennomsnitts Europeer, dette grunnet mangel på andre mer miljøvennlige transportmetoder. Norsk Bane og Deutsche Bahn sine to uavhengige utredninger viser at vi kan kutte opp til 80 prosent av norsk flytrafikk ved å sette i gang bygging av høyhastighetstog.

Et flerbrukskonsept vil gjøre det mulig for mange av våre bedrifter å redusere antall trailerne på norske veier. Dette er ikke bare bra for miljøet, men også for arbeidsforholdene i transportnæringen og sikkerheten på norske veier. Som et forbund som organiserer industriarbeidere i hele landet og i stor grad ute i distriktene er vi avhengig effektive og klimavennlige transportmetoder. Utvikling av jernbane kan være en viktig tiltak for å redusere utslipp og tilknytting av distriktet.

Oppsplitting, privatisering og konkurranseutsetting i jernbanebransjen har svekket jernbanen og sin evne til å være en klimaløser. Dette må reverseres.

Industri Energi Ung krever at:

- Det satses på utvikling av lyntog og Nord-Norge banen
- Det satses mer på kollektivtrafikk fremfor motorveier inn mot byene
- Det er flere avganger og billigere (natt-) tog billetter
- oppsplitting og privatisering av jernbanesektoren bør reverseres
- Det reduseres utslipp fra industrien, og satse fullt på CO2 fangst og lagring
- Det jobbes med å ruste opp eksisterende vannkraftverk
- Det blir en større satsing på hydrogen som drivstoff i skipsfarten

Kap.5 - Internasjonal solidaritet

Verden er ikke fattig, den er urettferdig. Fordelingen mellom makt, rikdom og ressurser mellom stater, folkegrupper og multinasjonale selskaper er ikke alltid rettferdig.

Selv om pandemien her til lands for lengst er over, sliter fortsatt mange land med ettervirkningene. Dårlig tilgang til grunnleggende helsetjenester og lav tilgang til grunnleggende medisiner og vaksiner er fortsatt noe mange fattige land opplever.

Norge må ikke glemme sitt internasjonale ansvar selv om pandemien for enkelte er over.

I februar 2022 ble nyhetsbildet brått preget av noe annet enn pandemi da Russlands brutale krigføring i Ukraina ble et faktum. Befolkningen i Ukraina lever under en konstant trussel, og mange steder under umenneskelige forhold. Mange har blitt drevet på flukt, samtidig som mange må bli igjen å kjempe en krig mot en autoritær og brutal stormakt. Industri Energi fordømmer Russlands krigføring i Ukraina og krever at Norge fortsetter sitt bidrag for å støtte den Ukrainske befolkningen. Stadig flere opplever at deres opparbeidede rettigheter blir satt under press. Det vi i Norge tenker på som grunnleggende menneskerettigheter kan for enkelte ses på som en fjern drøm. En del av menneskerettighetene er retten til å organisere seg, dette er derimot ikke like selvskreivet for alle. Enkelte nasjonale myndigheter ser på faglige rettigheter som et hinder for økonomisk utvikling og grunnleggende arbeidstakerrettigheter undergraves. I mange land trakasseres tillitsvalgte og organiserte. Dette er ikke noe vi kan tolerere.

Dette er noen vi også ser som følge av krigen i Ukraina der fagbevegelsen både i Ukraina og i nærliggende stater har blitt rammet hardt. 19. april ble en svart dag i historien til den uavhengige fagbevegelsen, BKDP, i Hviterusland (Belarus). Sikkerhetspolitiet KGB arresterte mer enn et dusin fagforeningsaktivister, inkludert ledelsen i hovedorganisasjonen og medlemsforbundene.

Den uavhengige fagbevegelsen har i lang tid tatt et klart standpunkt mot diktaturregimet til Alexander Lukashenko, som er en av president Putins nære allierte. Tross alvorlige angrep fra regimet, har fagbevegelsen i Hviterusland åpent fordømt Russlands invasjon i Ukraina og forlangt at russiske tropper må trekkes ut av Hviterusland. Fortsatt lever flere av de som ble fengslet under en konstant trussel og flere lever i eksil. Vår solidaritet er med de som har turt å stå opp mot regimet og vi krever at Norge fordømmer angrepene mot fagbevegelsen.

Fagbevegelsen har en lang tradisjon om internasjonal solidaritet og det er derfor vår plikt å være en stemme i kampen for en mer rettferdig verden. Vi trenger tiltak for fred, menneskerettigheter, nedrustning av våpen og demokratiutvikling heller enn tomme ord.

5.1 Internasjonalt samarbeid:

I en verden der flere og flere av oss er ansatte i transnasjonale og globale selskaper er internasjonal solidaritet viktigere enn noensinne. Arbeidstakere, penger, kontrakter, varer og tjenester flyttes over landegrensene. Samtidig blir arbeidere frarøvet retten til å organisere seg, tillitsvalgte blir trakassert, forfulgt og drept for å stå opp for sine rettigheter. Dette er ikke noe vi kan sitte og se på. Vi må stå sammen med våre kamerater i fagbevegelsen internasjonalt for å få bukt med denne uretten.

Gjennom flere år har Industri Energi Ung jobbet aktivt for å knytte tettere samarbeid med våre nordiske naboland. Dette arbeidet har i all hovedsak vært gjort gjennom organisasjonen Nordic IN (Industriansatte i Norden). Det er viktig at dette gode

arbeidet fortsetter slik at vi kan skape en felles politisk plattform som kan gi grobunn for videre samarbeid. Kampen mot minstelønn er et godt eksempel på en viktig kampsak som de nordiske landene står samlet i. Samarbeid med fagbevegelsen i Europa bør styrkes.

For Industri Energi Ung er det også viktig å kjenne til ulike utfordringer i verden. Uten kunnskap skapes heller ingen makt. Vi vil støtte arbeide og samarbeide med organisasjoner som støtter våre politiske standpunkter. Særlig vil vi vektlegge et samarbeid med fagbevegelsens egen solidaritetsorganisasjon, Norsk Folkehjelp. Norsk Folkehjelp sitt arbeid for å bedre folks levekår og bidra til et demokratisk, rettferdig og trygt samfunn har hjulpet flere millioner mennesker verden over. For at deres arbeid skal bli større og deres stemme skal bli hørt trenger de medlemmer, og derfor oppfordrer vi våre medlemmer til å melde seg inn i Norsk Folkehjelp.

5.2 Atomvåpen:

Fagbevegelsen har dype røtter i fredsbevegelsen, og særlig i anti-atomvåpenbevegelsen som oppstod etter andre verdenskrig. Atomvåpen har grusomme humanitære konsekvenser, og eksistensen deres bidrar til en mer utrygg verden. De siste årene har nedrustningen stanset opp, og flere stormakter har begynt å utvikle nye atomvåpen.

Dette er ikke noe vi kan sitte og se på, og Industri Energi Ung krever derfor at Norge må jobbe systematisk for en atomfri verden. Et avgjørende middel for dette er at Norge slutter seg til FNs atomvåpenforbud som sier at det er forbudt å lagre, produsere og bruke atomvåpen.

5.3 Rettferdige handel og investeringer

Gjennom økt globalisering har verden blitt mer sammenvevd. Flere og flere av oss er ansatte i transnasjonale og globale selskaper. Industrien, bedrifter og vi som enkeltpersoner er stadig mer avhengig av import av varer og tjenester for å få hverdagen til å gå rundt. På denne måten har vi også et ansvar for å etterstrebe at de selskapene vi handler fra eller er ansatt i opererer på en måte som underbygger internasjonale standarder, FNs menneskerettigheter og ILOs konvensjoner.

Industri Energi Ung krever at:

- alle selskaper, uavhengig av størrelse, må følge internasjonale retningslinjer og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, utføre aktsomhetsanalyser og ta ansvar når de bryter menneskerettighetene.
- selskaper skal offentliggjøre produksjonssteder slik at man kan undersøke informasjon som kommer frem i aktsomhetsvurderingene.
- internasjonale selskaper betaler det de skal i skatt, og at skatten betales der den økonomiske aktiviteten foregår

5.3.1 Oljefondet

Oljefondet har blitt opparbeidet gjennom flere tiår med avkastninger fra norsk sokkel. På denne måten har det blitt vår og fremtidige generasjoners formue. Oljefondets størrelse gir Norge internasjonal makt, men med makten følger også ansvar. Midlene i oljefondet må investeres på en måte som sikrer avkastning uten at dette går på bekostning av etiske standarder.

Industri Energi Ung krever at:

- oljefondet bruker eierskapet aktivt til å kreve at selskapene Oljefondet investerer i, gjør aktsomhetsvurderinger i henhold til FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv.
- oljefondet ikke investerer i selskaper som motarbeider ILOs kjernekonvensjoner.
- oljefondet og statlig eide selskap ikke investerer i bedrifter som bidrar til ødeleggelse av regnskog eller annen truet natur.
- oljefondets investeringer ikke bidrar til okkupasjon eller andre brudd på folkeretten.

5.3.2 Egen virksomhet

Som et forbund som setter solidaritet høy plikter Industri Energi til at dette gjenspeiles når anskaffelser foretas. Industri Energi Ung skal jobbe for at forbundet i perioden skal utarbeidet en etisk standard for anskaffelser. Den etiske standarden skal legge til grunn faglige rettigheter og miljøkrav, samt andre krav som er i samsvar med bestemmelser i internasjonale standarder, konvensjoner og instrumenter, som menneskerettighetene og ILOs konvensjoner.

5.4 Latin-Amerika

Latin Amerika er en region bestående av en rekke tidligere kolonistater som ble opprettet med makt av europeiske nasjoner for flere hundre år siden. Regionen har gjennom historien opplevd folkemord, kulturell undertrykkelse og systematisk tapping av naturressurser.

I dag er de fleste nasjonene blitt selvstendige, men det er stadig en region preget av stor ulikhet og sterk politisk spenning. Flere norske industriselskaper har i dag virksomhet i regionen. Dette er en av grunnene til at Industri Energi i en årrekke har samarbeidet med lokale bonde-, og arbeidstakerorganisasjoner for å jobbe for demokrati og utvikling av landene. Det finnes også norske interesseorganisasjoner som jobber for dette med Latin-Amerika Gruppene som en av de vi jobber tettest med.

Ungdomsutvalget til Industri Energi har lang tradisjon med å sende deltakere på LAG sine solidaritetsbrigader. Brigadene er et utvekslingsprosjekt hvor man sender en gruppe mennesker til et land eller område i Latin-Amerika for å lære mer om hvordan deres samfunn er bygget opp. Man samarbeider tett med ulike folkegrupper, organisasjoner og bedrifter for å utveksle kunnskap om organisasjonsbygging, språk, kultur og solidaritetsarbeid. LAG organiserer også en brigade bestående av

representanter fra Latin-Amerika som besøker Norge på lik linje som den norske brigaden.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- viderefører sitt lange freds- og demokrati engasjement og styrker det langsiktige utviklingsarbeidet i Latin-Amerika.

5.5 Kurdistan

Kurderne er en av verdens største folkegrupper uten egen nasjonalstat, og områdene der kurderne utgjør en stor del av befolkningen omfatter deler av Irak, Syria, Iran og Tyrkia. Et stort antall kurdere ønsker at området skal erklæres som en egen stat; Kurdistan. I alle disse landene har kurdere blitt møtt med undertrykkelse og mangel på menneskerettigheter. Dette er ikke noe Norge kan sitte å se på.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- fører en utenrikspolitikk for å støtte kurdernes engasjement for frihet, selvstyre og menneskerettigheter i alle deler av Kurdistan.

5.6 Palestina

Det siste året har vært dramatisk, også i Palestina. Israel strammer grepet om okkupasjonen, og den systematiske neglisjeringen av internasjonal lov fortsetter både på Vestbredden og i Gaza, helt uten ansvarliggjøring av okkupantmakten. På papiret har palestinerne et selvstyre, men i praksis er det den israelske staten som har full kontroll over alle innbyggerne i hele området mellom Middelhavet og Jordandalen. Israel kontrollerer to folk på samme område, men med grunnleggende ulike lovverk og rettigheter. Samtidig godkjenner israelske styresmakter stadig flere ulovlige bosettinger på okkupert jord, mens den palestinske befolkningen lever i en konstant frykt for å miste sitt land, sin frihet og sitt levebrød.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- fraråder økonomisk støtte og handel med selskaper som bidrar til eller tjener på okkupasjonen av Palestina. Norsk handel skal ikke bidra til brudd på folkeretten og menneskerettighetene.
- forsterker diplomatiet og øker det politiske og økonomiske presset på Israel slik at Israels okkupasjon av Palestinske områder opphører. Brudd på folkeretten og menneskerettighetene må følges opp med handling og endret politikk, ikke tomme ord.

5.7 Vest-Sahara

Marokko fortsetter okkupasjonen og plyndringen av naturressurser i Vest-Sahara. Eksport av fosfat og fiskeprodukter fra territoriet er den viktigste kilden til finansiering av okkupasjonen. Ledende forkjempere for selvbestemmelse er idømt livstidsdommer i marokkanske fengsler. Industri Energi anerkjenner arbeidet Støttekomiteen for Vest-Sahara utfører for et fritt Vest-Sahara.

Industri Energi Ung krever at regjeringen:

- er en pådriver for saharawienes legitime rett til selvbestemmelse og uavhengighet.